

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

Opuscula Spiritiva - I. Horologium Asceticum. II. Principia Vitae Christianae. III. Manuductio ad Coelum. IV. Via Compendii ad Deum. V. De Sacrificio Missae. VI. De Discretionem Spirituum ... Operum Eminentiss. Cardinalis, Tom. I

Bona, Giovanni

Parisiis, 1677

Cap. XIII. De consolationibus & desolationibus. Quot sint earum genera, quae causae. Illarum vicissitudo. Quae in illis pericula, quae mala cavenda. Quomodo anima graviore desolatione probari & ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-9969

mines vel auram popularem captant, vel sanctitatis opinionem aucupantur, vel lumina à Deo obtinere, mollesque spiritus delicias, atque animi jucunditatem intendunt. Ad ipsa quoque pœnitentiæ opera permanat hoc virus, nam sæpe post lapsum intime dolet peccator, & vindice pœnae carnem castigat, non propter Dei offensam uti par esset, sed ob notam infamiæ, vel ob jacturam existimationis, quam apud homines subire formidat: vel quia saltem coram seipso vult innocens apparere: cum autem in rebus caducis nulla requies inveniatur, tanta est in homine sui amante inconstantia, ut subinde studia & oblectamenta permutans, nec ipse quidem sciat quid velit, aut quid agat. Nunc in spem temere erigitur, mox labitur in desperationem, nunc futili lætitia diffluit, mox in ære conficitur. Modum scilicet non habet, nec medium tenet, semper in extremis. Similis est navi, quæ vago cursu huc & illuc agitata sæpius ad saxa alliditur, ac tandem miserabili naufragio perit. Vt enim docuit nos Dominus, *Qui amat animam suam perdet eam.* Ad hunc unum perniciosissimum sui amorem dirigenda sunt quæcumque de humano instinctu dici possunt, quia ab illo omnis humana motio excitatur: quare ipsi eradicando omnis industria adhibenda, ut sint homines docibiles Deo, atque omnes humani affectus à Dei instinctu ad bonum impellantur.

CAPUT XIII.

De consolationibus, & desolationibus. Quot sint earum genera, quæ causæ. Illarum vicissitudo. Quæ in illis pericula, quæ damna cavenda. Quomodo anima graviori desolatione probari & purgari soleat.

1. **V**arios esse spiritus, varias item eorum motiones, ex his quæ hætenus dicta sunt, perspicuum est. Sed quia omnes illorum instinctus vel in gaudium sive consolationem desinunt, vel in tristitiam sive

desolationem; doctrinæ ordo postulat, ut de consolationibus & desolationibus hoc Capite agamus. Est autem consolatio, si de Divina loquimur, suavitas quædam & interna jucunditas ac delectatio, quæ animam diversimodè afficiens diversa quoque nomina sortita est. Dicitur enim unctio mystica, gustus sapientiæ, sapor intimus fervor devotionis, gratia reficiens, vinum inebrians, gaudium Spiritus sancti, & prægustatio quædam cælestium deliciarum. Oritur ex speciali Dei munere, ex testimonio bonæ conscientiæ, ex voluptate & tranquillitate animæ in solo Dei beneplacito & amore quiescentis. Dicitur spiritualis, cum sola mente percipitur, non defluens in partem sensitivam; unde fit ut nonnunquam pars inferior arida sit & desolata, dum superior pacatissimâ jucunditate perfruitur. Sensibilis autem nuncupatur, cum solam partem inferiorem afficit. Cum verò à spiritu in sensus, & in corpus redundat, utrumque complectitur, sicut scriptum est, *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum*. Quamvis enim plerumque contingat, ut ob mutuam concordiam, qua pars una alteri consentit, gaudia sibi & dolores communicent; fieri tamen potest, ut ex una in alteram parum vel nihil effluat: sicut Christus in passione omni consolatione partis inferioris destitutus fuit. Sicut etiam æger amarum pharmacum haustus, appetitu quidem inferiori horret, atque ipsum sumere nollit; quia tamen in eo agnoscit latens valetudinis bonum, non solum illud vult, sed etiam gustat, & in ipso delectatur. Hac autem delectatione, quam quidam substantialem, Augustinus victricem vocat, perfusa voluntas inferiorem appetitum etiam reluctantem ad bonum trahit. De hac scribens Dionysius Carthusianus (a) eam non semper esse sensu perceptibilem asserit, *sed est, inquit, verum & spirituale gaudium, seu complacentia voluntatis, qua in rebus spiritualibus atque in bonis operibus non aliter quam in centro*

a Lib. 1. de contempl. att. 12.

quiescit. Eamdem sic describit Bernardus: (b) *Quid aliud est hac consolatio, quàm procedens de spe venie gratia devotionis, & suavissima delectatio boni, & gustus sapientia licet exiguus, quibus interim benignus Dominus afflētam refrigerat animam? sed gustus ille nihil aliud est, quam irritamentum desiderii, & incentivum amoris, sicut scriptum est (c) Qui edunt me adhuc esurient, & qui bibunt me adhuc sitient.* Richardus (d) item à S. Victore de ea sic loquitur. *Absque dubio amor Dei quanto plenius omnem alium affectum vincit, tanto uberius animum internâ iucunditate reficit. Sub hoc itaque statu mens fugit vel de petra, oleumque de saxo durissimo: sub hoc statu stillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lac & mel: sub hoc statu animam esurientem & sitientem saepe Dominus visitat, saepe internâ suavitate satiat, spiritusque sui dulcedine inebriat.*

II. Triplex igitur est consolatio, vel enim in solo sensu, vel in sola mente, vel in utroque percipitur. Primum genus aliquando à Deo, aliquando à dæmone, vel à natura procedit: ab effectibus autem ejus origo discernitur. Cum à Deo est, mentem illustrat, patientiam corroborat, fiduciam erigit, voluntatem accendit, evagationem excludit, sensus reficit, & à rebus terrenis avellit, ac tandem desinit in veram & solidam secundi vel tertii generis consolationem. *Hæc gratia, ait Cassianus, (e) nonnunquam negligentes ac resolutos inspiratione sancta, & abundantia spiritualium cogitationum visitare non renuit, sed inspirat indignos, exsuscitat dormientes, & illuminat obsessos ignorantia cecitate, clementerque nos arguit atque castigat, infundens se cordibus nostris, ut vel sic de inertia somno compunctione ipsius instigati consurgere provocemur.* Hi nimirum sunt effectus gratiæ sensibilis, cum à Deo immittitur, quos etiam sic describit Richardus: (f) *Visitatione gratia consolatur Deus pusillanimita-*

b Serm. 1. de omnibus Sanctis. c Eccl. 24. 29. d De grad. viol. charitatis. e Col. 4. cap. 5. f In cant. cap. 6.

tem nostram, juvat infirmitatem, excitat voluntatem. Et
 (g) quid mirum si infirmus ungatur gratia, cum etiam
 malus confiteatur Domino, cum benefecerit ei? Hujus ergo
 dulcis affectus causa est interdum non gratia copia, sed
 mentis inopia. Quæ vero à dæmone provenit, tenebras,
 & caliginem ingerit menti, facitque hominem super-
 bum, pervicacem, impatientem, indocilem, ac tandem
 in carnis illecebras impellit: nihil enim jucundi nobis
 objicit callidus hostis, nisi ut venenum melle illitum in-
 cautis propinet. Ejus dolos his verbis detegit Richar-
 dus: *Fit aliquoties affectus iste dulcis à malo spiritu, ut dum
 nimis ei creditur, eique dum valde delectat inhæretur, ad
 debilitatem cordis homo perducatur. Item ut per illius occu-
 pationem ab utiliori opere revocetur: & ut ejus abundantia
 fretus se perfectum credat, & ad profectum minus exercea-
 tur.* Natura autem, cum in omnibus sua commoda que-
 rat, se semper pro fine habet, & in se ipsa quiescit. Ideo
 tutissimum est hanc sensibilem consolationem nunquam
 desiderare, nam vita Christiani est bene facere, & male
 pati. Sæpe etiam decipimur eam à Deo esse existiman-
 tes, cum à natura vel à dæmone sit. *O quam frequenter,
 exclamat idem Richardus, (h) imperfecti & ignari gra-
 tia moventur carnali gaudio, vel naturali alacritate, &
 moveri se arbitrantur spirituali consolatione!* Undecumque
 verò procedat, non debet homo è nihilo suo exire, ne-
 que ei adhærere, sed soli Deo, ut semper ei vertatur in
 bonum. Secundum genus non nisi à Deo esse potest,
 qui solus humanæ menti illabitur: ejus autem derivatio
 ad partem inferiorem, tametsi naturaliter fieri possit, di-
 vinæ tamen largitati ut plurimum tribuitur, quæ nostram
 imbecillitatem dulcedine illa allicit & confortat. Tunc
 verò à Deo esse evidens erit, si illa præsentem non ex-
 tollimur, illa abeunte non affligimur; sed cum humili-
 tate & gratiarum actione eâdem utimur tanquam condi-
 tura, qua inferior appetitus ad solidum cibum edendum

g Ibid. h In cant. cap. 33.

excitetur. Primum genus incipientium, reliqua proficientium & perfectorum sunt. Consolatio perfecta quasi cœlum serenum nulla nube obductum, nullo vento perturbatum, ea pace & tranquillitate animam replet, quam mundus dare non potest. Pignus est felicitatis æternæ mentem à sensibus abstractam in Deum transferens, omni gaudio terreno procul expulso. Non enim datur cœlestis consolatio admittentibus alienam, nec simul esse possunt deliciae spirituales cum gaudio iniquitatis & vanitatis. Præclare Hugo (i) in Miscellaneis: *Spiritus diaboli operatur gaudium iniquitatis, & spiritus mundi operatur gaudium vanitatis. Et sunt mala gaudia ista, quoniam alterum culpam habet, alterum occasionem culpæ. Venit autem spiritus Dei, cum ejeti fuerint spiritus mali, & intrat habitaculum cordis, operatur gaudium suum, gaudium veritatis contra gaudium iniquitatis, gaudium felicitatis contra gaudium vanitatis, & expellunt bona gaudia gaudia mala. Et cum ipsa cor implere cœperint, tunc primum agnoscit homo, quod prima vera non fuerunt: quoniam nec plena esse potuerunt in gaudio iniquitatis, nec permanentia in gaudio vanitatis.*

III. Consolatio sensibilis, cum non provenit à substantiali, impertitur à Deo incipientibus & imperfectis, ut illos ad serviendum sibi hac quasi mercede alliciat, & ab amore seculi abducat: sunt enim velut infantes, quibus lacte opus est, non esca; donec adolescant. Quia tamen ex se minimi momenti est nec ullam gignit aut denotat sanctitatem, pericula ingentia in ejus usu occurrere solent. Nam quidam ea abutuntur ad inanem fiduciam, ad jactantiam, ad externam ostentationem. *In quo plurimi falluntur, ut docet Guillelmus (i) Abbas verus auctor libelli ad Fratres de monte Dei inter opera Bernardi, qui cum pascuntur pane filiorum jam se esse filios arbitrantur, & deficientes unde proficere debebant, ex visitante gratia evanescent à conscientia sua, arbitantes se*

i Lib. 1. tit. 103, i Cap. 14.

aliquid esse, cum nihil sint. Pascuntur enim à Patre Deo aliquando de pretiosiore gratia substantia servi, ut affectent esse filii: ipsi verò gratia Dei abutentes efficiuntur inimici. In eandem sententiam sic differit Taulerus (k): Effectus amoris quandoque magnum aliquid esse videtur, ut est jubilatio, devotio, & alia hujusmodi; sed non semper potiora, melioraque sunt, cum & sine verà possint charitate subsistere, & natura sæpe hujusmodi saporem ac dulcedinem ministrare solet: vel etiam Deo permittente malignus spiritus ea in homine excitare queat, ut aliquo ille in pretio ab aliis habeatur. Falsam quoque consolationem in aliqua pia exercitatione interdum injicit dæmon, ut in recitandis precibus, in visitandis ecclesiis, in legendis spiritualibus libris, ut ea sanctitatis fictitia imagine tepidi homines decepti oblatranti conscientia satisfaciant, & quasi jam securi obdormiant in peccatis. Nec mirandum, inquit Alredus (l) Abbas, hanc gratiam reprobis & electis plerumque esse communem, cum excellentiora illa charismata, sermo videlicet scientia, prophetia, genera linguarum, gratia miraculorum, etiam reprobis noverimus esse impertita. Nam & Saul inter Prophetas, & inter Apostolos Iudas, & infra. (m) Nemo ergo secundum primum illud visitationis genus suam metiatur sanctitatem, quod & reprobis nonnunquam accidere manifestum est. Richardus (n) etiam de hac re scribit: Dulcis in Deum affectus quodammodo carnalis est & fallax, & humanitatis interitum potius quàm gratie, cordis quàm spiritus, sensualitatis quàm rationis. Alii hac ubertate sensibilis consolationis repleti adeo indiscretè se gerunt, ut nimium indulgentes affectui, vel seipos ultra vires externis pœnitentiæ operibus excruciantes, saluti corporali plurimum noceant. Alii æstu illo perciti multa temere statuunt, & ad ea vota se obligant, quibus postea natura succumbit, & illo impetu sedato omnino servari non possunt. Hi modum non habent, nec affluentia gratiæ uti sciunt, putantes sibi licere

k instit. c. 18. l Lib. 2. speculi charit. c. 9. m Cap. 10. n In cant. c. 6.

quicquid vehemens & immoderata devotio suggerit. Seraphicus doctor (o) optimum istis consilium præbet ut se interdum ab huiusmodi vehementia subtrahant, nec se totos illi immergant; sicut scriptum est, (p) *Mel invenisti? comede quantum sufficit. Vtilius enim est, ait ille, ad horam habere temperantius gratiam devotionis, quàm omnino ex haustis viribus & destructa virtute naturali totaliter eam perdere, & irrecoverabiliter ea carere: quia sic destructi postea nimis incipiunt sibi met compati, & ut recuperent vires amissas per indiscretionem, non solum delicatius, sed etiam dissolutius se habere.* Sunt etiam aliæ sensibiles oblectationes, quas aliquando imperfectis largitur Deus, quales sunt, teste eodem Bonaventura, (q) *mirabilis fragrantia odoris, ineffabilis suavitas saporis, & hymnidica melodia vocum & sonorum, & tactu perceptibiles experientie indicibilium suavitatum, que cum veræ sunt & à Deo, possumus existimare, quod aut dentur quibusdam novis & rudibus qui spiritualia nondum intelligunt, ut saltem per sensibilia consolentur in Domino, qui veritatem purè spiritualium non cognoscunt: aut quod ideo dentur etiam perfectioribus propter redundantiam interioris dulcedinis, ut sicut anima communicat corpori suo, quasi comiti & socio via, passiones suas, ita & communicet consolationes.* Magnam tamen cautelam in his percipiendis adhibendam esse docet idem Sanctus, quia multi seducuntur in eis, putantes esse à Deo, quod fortè est phantastica deceptio, & aliqui putant esse aliquid magni; quod in se nullius est meriti. Et aliqui extolluntur de talibus apud se, & jactant se quasi de singulari gratia sanctitatis. Illi verò, qui carnalibus delectationibus affueti & nondum bene purgati sunt; sollicitè cavere debent, ne abundantia cœliis immissæ consolationis ad corpus emanans in carnalem delectationem, ad quam propensi sunt, turpiter desinat: quod nonnunquam incipientibus, Deo permittente, contingere & Bonaventura [r] testatur, & experientia

¶ De proc. Relig. pro. 7. c. 21. p. Prov. 15. 16. q. 1bid. c. 20. r. 1bid. c. 18.

demonstrat. Ceterum spirituales consolationes, quæ in sola mente percipiuntur, solidiores sunt, & jam adultæ virtutis comites, atque charitati dant incrementum. Has viri sancti, cum defunt, non optant; cum adsunt, diligentissimè custodiunt; cum auferuntur, patienter ferunt, Deum solum, non ejus dona quærentes, semperque parati illis carere. Docet Bernardus [f] nihil efficacius esse ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quam si omni tempore coram Deo inveniamur non altum sapere, sed timere. *Time*, inquit, *cum arriserit gratia, time cum abierit, time cum denuò revertetur*. Cum adest, timendum ne non dignè operemur ex ea; cum recesserit multò magis timendum, quia ubi deficit nobis gratia, & nos deficimus, quia reliquit nos custodia nostra.

IV. Ideo ille beatus dicitur, (r) *qui semper est pavidus*: multæ si quidem sunt vicissitudines rerum, multa mentis humanæ instabilitas, multiplex divinæ providentiæ operatio. Sereno diei nox turbida succedit, & post maximam ubertatem rerum omnium egestas subsequitur. Sæpe vertitur cithara in luctum, gaudium in mœrorem; & vix gustata primoribus labiis divina dulcedo in amaritudinem amarissimam commutatur. Sic (u) *transeunt suis spatiis universa sub cœlo*, & qui dixerat in abundantia sua, *Non movebor in æternum*; mox cum gemitu ait, (x) *Avertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus*. Ex quo discimus neminem securum esse in die virtutis suæ ac propterea necessarium esse ad Deum jugiter clamare: (y) *Cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me*. Optimè Bernardus (z) de plenitudine sua verbum bonum eructans: *Spiritus venit & vadit prout vult, & nemo facile scit unde veniat, aut quò vadat. At istud sine damno fortasse salutis nescire licet. Ceterum quando veniat, vel quando vadat, id plane periculosissime ignoratur. Cum enim*

[f] In Cant. Serm. 50. r Prov. 28. 14. r Eccl. 3. 1. x Psal. 29. y Psal. 79. z Ser. 17. in Cant.

be Spiritus sancti circa nos dispensatoria vicissitudines vigilantissimè observantur, fit ut nec absentem desideres, nec presentem glorifices. Nempe qui idcirco recedit, ut avidius requiratur: quonam modo si abesse nescitur, requiritur? Et rursum qui dignanter ad hoc redit ut consoletur: qualiter digne pro sua majestate suscipitur, si nec adesse sentitur? Mens ergo quæ ignorat abscessum, patet seductioni: & quæ reditum observat, erit ingrata visitationi. Vigilandum proinde omni hora, quia nescimus qua hora spiritus venturus sit, seu iterum abiturus. It & redit spiritus, & has alternare vices non cessat in his qui spirituales sunt, vel quos potius spirituales proinde ipse creare intendit visitans diluculo, & subito probans. Harum autem vicissitudinum in spiritualibus hominibus hic ordo est, teste Gregorio. (a) In inchoatione inveniunt blandimenta dulcedinis, in medio certamina tentationis, ad extremum perfectionem plenitudinis. Prius dulcia suscipiunt quæ consolentur, postmodum amara quæ exerceant, & tunc demum suavia atque sublimia quæ confirment, Idem alibi. [b] Omnipotens Deus, quos in æternum diligit, aliquando ad tempus relinquit. Unde scriptum est, [c] Ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te. In momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te, & in misericordia sempiterna misertus sum tui. Sanctos etenim suos Dominus veniendo adjuvat, relinquendo probat, donis firmat, tribulationibus tentat. Iterum Bernardus [d] de Verbi visitationibus sermonem habens, Subito, ait, dum teneri putatur, elabatur: & rursum lacrymanti & insectanti occurrens comprehendere patitur, sed minimè retineri, dum subito iterum quasi è manibus evolat. Et si institerit precibus & fletibus devota anima, denuo revertetur, & voluntate labiorum ejus non fraudabit eam; sed rursus mox disparebit, & non videbitur; nisi iterum toto desiderio requiratur. Ita ergo & in hoc corpore potest esse de presentia sponsi frequens læ-

ritia, sed non copia: quia & visitatio letificat, sed molestatur vicissitudo. Sic prævenit Deus incipientes in benedictionibus dulcedinis, quibus deinde suavia subtrahit, ut ablaetatos à deliciis ad solidiora & perfectiora per varias amaritudines & afflictiones perducatur. Hæc autem omnia dura & amara, quæ Deo agente vel permittente patitur fidelis anima, desolationes nuncupari solent, quarum notitia, licet ex his quæ de consolationibus dicta sunt, haberi possit; majoris tamen claritatis gratiâ de illis seorsum agendum est.

V. Et primo quidem observandum est duplicem esse desolationem: sensibilem unam, alteram substantialem: illa manet in sola parte inferiori, hæc ita afficit sensus, ut etiam in voluntatem tristitiam derivet, eamque frangat & dejiciat, ut non nisi ægrè & cum maxima difficultate spirituales exercitationes aggrediatur. Illa nihil aliud est quàm tædium, angor, & ægritudo partis inferioris nullam ex rebus spiritualibus gaudium sive consolationem sensibilem percipientis: hæc mentis obtenebratio, & voluntatis ægritudo est adeo terribiliter excrucians animam, ut pœnis inferni similis esse videatur. Quæ sensibilis tantum est, & à Deo, & à dæmone esse potest: à quo autem sit effectus ostendunt. Potest etiam à natura provenire, quæ cum seipsam in omnibus quærat, deficiente solatio contristatur, & ab operibus sanctis abhorret, fucata gaudia quærens in creaturis. Cum à dæmone procedit, fit homo impatiens, tepidus, inconstans, plenus diffidentia & desperatione. Cum audit mentionem fieri crucis, patientiæ, humilitatis, tædium & horrorem ostendit, & à proposito virtutis resiliens ad insana mundi carnisque solatia convertitur, Cum autem à Deo est, ad creaturas non divertit, nec ullam in illis reperit consolationem: nullam obscuritatem, nullum virtutis horrorem sentit: sed fixus in Deo manens in piis exercitationibus perseverat: & quo gravior est sensibilis desolatio, eo magis in illo crescit substantialis consolatio, atque am-

plius lætatur, quod Deo seruiat propter ipsum solum, nulla existente in sensibus suavitate, & nullo sibi proposito gaudio, nisi æterno, Sicut ægrotus, cui cibus omnis fastidio est, si crederet stomacho ad cuiuscunque rei comestibilis aspectum nauseanti, nullum prorsus alimentum sumeret, nisi optimè nosset neminem sine cibo vivere posse, ac propterea seipsum impellit ad comedendum, non obstante appetitus repugnantia: ita desolatus spiritualibus exercitiis, licet cum tristitia & difficultate, incumbit; non sensibili dulcedine illectus, sed eorum necessitate convictus.

V I. Observandum secundò est, sensibilem desolationem, cum sola est & mentem non afficit, à viris probis & spiritualibus facilè tolerari, cum præsertim experientia didicerint auferri quidem ad tempus sensibile gaudium, sed cumulatiùs restitui, cum quis ejus subtractionem excelso animo ferens divino beneplacito generosè acquiescit. Hujus vicissitudinis multæ sunt causæ, nam Deus homini consolationem largitur ne deficiat, desolationem, ne superbiat: illa excitat spem, hæc audaciam reprimat: illa erigit pusillanimitatem, hæc parit humilitatem. Sive autem accedat, sive recedat gratiæ dulcedo, diligenti Deum cooperatur in bonum. Tribuit eam cui vult, & quando vult, eamque subtrahit tempore opportuno, ne magnitudo consolationis extollat, ne quasi jure hæreditario possideatur; ut sciat hoc donum non esse volentis neque currentis, sed Dei miserentis; ut profundius seipsum cognoscat, ut propriam fragilitatem vereatur, ut semper humilis perseveret; ut habitam gratiam diligentius custodiat, & amissam ardentius quærat; ut aliorum afflictionibus compati discat, ut patientiæ exhibitione pro peccatis satisfaciat, ne caro deficiat, quæ dulcedinem spiritus diu sustinere non posset; ut nimia affectio ad Dei dona tollatur, ut gratis seruiat Deo, nec sit veluti (e) *amicus socius mensæ*, qui non permanebit in die tribulationis;

proberetur virtus, sicut scriptum est; (f) *Quia accepimus eras Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te; ut ex momentanea hujus vitæ desolatione conjiciat, quàm malum & amarum futurum sit à facie Dei in æternum separari.* Præcipua autem hujus subtractionis causa, si Bernardo credimus, superbia est. *Non sine causa, inquit, (g) invasit me languor iste animi & mentis hebetudo, insolita quadam inertia spiritus. Currebam bene: sed ecce lapis offensionis in via, impegi & corruï: superbia inventa est in me, & Dominus declinavit in ira à servo suo. Hinc ista sterilitas anima mea, & devotionis inopia quam patior. Quomodo ita exaruit cor meum, coagulatum est sicut lac, factum est sicut terra sine aqua? Nec compungi ad lacrymas queo tanta est duritia cordis. Non sapit psalmus, non legere libet, non orare delectat, meditationes solitas non invenio. Vbi illa inebriatio Spiritus? Vbi mentis serenitas, & pax & gaudium in spiritu sancto? Ideo ad opus manuum piger, ad vigilias somnolentus, ad iram præceps, ad odium pertinax, lingua & gula indulgentior, segnior obtusiorque ad prædicationem. Heu omnes mores in circuitu meo visitat Dominus, ad me autem non appropinquat. Et post pauca hanc subtractionem superbiæ omnino adscribendam esse sic concludit. Nec dubites in causa esse superbiam, etiamsi non appareat, etiamsi nihil tibi conscius sis; quod enim tu nescis, scit Deus, & qui te judicat ipse est. Numquid qui humilibus dat gratiam, humili auferet datam? Ergo argumentum superbiæ, privatio est gratiæ. Quanquam tamen interdum subtrahitur gratia, sive retrahitur, non pro superbia quæ jam est, sed quæ futura est, nisi subtrahatur. Habes hujus rei evidens documentum de Apostolo, qui stimulos carnis suæ sustinebat invitus, non quia extolleretur, sed ne extolleretur. Sed sive jam existens, sive nondum, superbia tamen semper causa erit subtractæ gratiæ. Non excludit alias causas Bernardus, sed hæc potissima est, cui proba-*

f Tob. 12. 13. g Serm. 54. la Cant.

tio & purgatio animæ ab omni adhæſione ad ſe ſuaque commoda proximè accedit, ut ab omnibus deliciis etiam ſpiritualibus avulſa, ad intimam cum Deo unionem diſponatur.

VII. Perficitur hæc purgatio miris & acerbiffimis modis; nam in parte inferiori privatur homo omni ſenſibili dulcedine, lacrymæ devotionis aſcunt, fontes gratiarum exſiccantur. Vertitur æſtas in hiemem, & qui potabatur fonte voluptatis, repletur amaritudine, dicens cum Tobia, (b) *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris ſedeo, & lumen cæli non video?* & cum Iſaia (i) *Aruit herba, deſecit germen, viror omnis interit.* Quandoque etiam terrenis facultatibus ſpoliatur, deſeritur ab amicis, traducitur per ora omnium tanquam illuſus, deſpicitur tanquam infanus, vita moresque ejus ubique infamantur, gravibus morbis corripitur à dæmonibus vexatur, & quocunque ſe vertit, nihil ei occurrit, niſi afflictiones, irriſiones, perſecutiones, & plurima mortis imago. In parte verò ſuperiori denſiſſima caligine mens obſcuratur, languet voluntas nuſquam inveniens conſolationem, nec in Deo, nec in creaturis: omnis æſtus amoris refrigeſcit, & quod graviſſimum eſt, tot tentationibus premitur, ut ſibi ſæpius videatur diffidentia, blaſphemiis, ac deſperationi conſenſum præbuiſſe. Hoc horribile tormentum pœnis inferni aſſimilant, qui experti ſunt. Ejus autem mirabile exemplum habemus in vita B. Angelæ de Fulgineo, quæ maluiſſet omne genus martyrii ſubire quam talem deſolationem pati, ut ipſa de ſe ſcribit [k]. Simili modo probata fuit per totum quinquennium in camino tribulationis S. Magdalena de Pazzis, arida, deſolata, ab omnibus derelicta, à dæmonibus flagellata, blaſphemiæ tentationibus vexata, ac uſu rationis ferè deſtituta. Alia exempla prætermitto, & ad remedia accedo, quorum primum eſt cauſam deſolationis accuratè inveſtigare; nam ſi procedit ex culpa & negligentia noſtra, ea deleri per pœnitentiam

b Tob. 5. 12. i Iſa. 15. 6. k Vitz c. 2.

& emendari debet. Si ex diaboli impugnatione, illi ob-
 sistendum est. Si ex divina dispositione, fortiter ferenda
 ejus animadversio, & patienter expectandum, donec
 discutiat caliginem, & suam iterum infundat suavitatem.
 Deinde fateri oportet, quod nemo ex se aliquid habet,
 præter vitia & defectus: atque ideo bonum est præstolari
 cum patientia salutare Dei: nec deserendum aut mi-
 nuendum est orationis studium, sed potius augendum
 exemplo Christi, qui factus in agonia prolixius orabat.
 Sicut autem ille non petiit à Patre ut à cruce liberaretur,
 sed ut fieret voluntas ejus: ita nos in omni pressura divi-
 no beneplacito nos offerre & subdere debemus, eique
 gratias agere, dicentes cum S. Job (1) *Dominus dedit,*
Dominus abstulit, sicut Domino placuit ita factum est, sit
nomen Domini benedictum. Tum cogitandum est à Deo
 inmitti vel permitti desolationes ad illud ipsum emo-
 lumentum, propter quod vir probus consolationes expe-
 tit, ad mentis scilicet illustrationem, ad ampliorem rerum
 divinarum cognitionem, ad humilitatem, ad fortitudi-
 nem, & ad ardentissimam charitatem consequendam.
 Neque omittendæ tempore desolationis consuetæ exer-
 citationes; neque mutanda quæ alio tempore constituta
 sunt: non enim potest sibi bene consulere animus æger,
 Nobis denique persuasissimum esse debet, desolationes
 munera singularia divinæ providentiæ, experimenta so-
 lidæ virtutis, & maximi erga nos amoris indicia esse:
 quæ non nisi per fidem percipi possunt. Ideo in omni tri-
 bulatione vitam pacatam & quietam degere & conser-
 vare par est, *Iustus enim ex fide vivit*, ut ait Propheta;
 [m] & confirmat Apostolus *non vivit nimirum vita spi-*
rituali quæ ex principiis fidei nata, iisdem regitur & ro-
boratur. Fides autem docet probari justos afflictionibus
 sicut aurum in fornace, momentaneum hoc & leve tri-
 bulationis nostræ æternum gloriæ pondus in nobis ope-
 rari, Deum nobiscum esse in omni angustia, ejus nutu

1 Job 1. 21. m Habac 2. 4. n Rom. 11. 17.

cuncta disponi, tristitiam tandem in gaudium mutari; sicut dicit Psalmus (o) *Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum, & ostendam illi salutare meum.* Quæ verba exponens Bernardus sic loquitur (p) *Cum ipso sum in tribulatione, ait Deus: & ego aliud interim requiram quàm tribulationem? Mihi adhaerere Deo bonum est, non solum autem; sed & ponere in Domino spem meam: quia eripiam eum, inquit, & glorificabo eum. Bonum mihi Domine tribulari, dummodo ipse sis mecum, quàm regnare sine te, epulari sine te, sine te gloriari. Bonum mihi Domine in tribulatione magis amplecti te, in camino habere te mecum, quàm esse sine te vel in cælo.*

CAPUT XIV.

De Ecstasi & Raptu. Quid & quotuplex sit Ecstasis. Quæ ejus causæ, qui effectus. In quo differat à raptu. Quibus signis Ecstases & raptus divini à naturalibus & demoniacis discernantur.

I. **D**E triplici instinctu, divino, diabolico, & humano hæctenus, sicut potui, disserui, asserendo quæ certa sunt, de incertis dubitando: reliquum est ut de veris ac divinis revelationibus à falsis & diabolicis discernendis consequenter agam; quæ tractatio difficillima est, propter varias diaboli fraudes & illusiones. Quia verò ut plurimum nihil homini revelatur, nisi prius raptus fuerit, & visio sive apparitio aliqua præcesserit; ideo prius de Ecstasi & Raptu, deinde de visionibus & apparitionibus, demum de revelationibus tractabo ea breviter attingens, quæ ad meum propositum pertinent, curiosis & superfluis quæstionibus prætermittis. Ecstasis idem est ac mentis excessus, quando sensus externi ita sunt impediti, ut non solum non operentur, sed nec operari possint, aut ab objectis exterioribus excitari. Augustinus describens ecstasim ait (a) *Ecstasis est mentis*

o Psal. 90. p. serm. 17. in hunc psal. a lib. 2. ad Simp. q. 21